

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΝΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ,
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η πράξη «Περιβαλλοντική Διαχείριση-Σύγχρονα Εργαλεία», του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-ΕΚΤ) και από Εθνικούς Πόρους.

Περιβαλλοντικά Προβλήματα Υλικά ή Κοινωνικά Προβλήματα

- Η περίπτωση του ποταμού Cuyahoga, 22 Ιουνίου 1969
- 1^η Αυγούστου το Time γράφει ένα άρθρο για τον φλεγόμενο ποταμό, λόγω της έντονης ρύπανσης από πετρελαιοειδή
- Την 1^η Ιανουαρίου του 1970 θεσμοθετείται η Υπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος των ΗΠΑ (EPA) και
- Το 1972 κατατίθεται ο Νόμος για τα Καθαρά Νερά (Clean Water Act), λόγω και του παραπάνω γεγονότος σύμφωνα με το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ

Είναι όντως ζήτημα ρύπανσης;

- Η φωτογραφία που είναι πια εμβληματική είναι από μία φωτιά του 1952 που είχε ζημιές \$1,5 εκ. Αυτή του 1969 προκάλεσε ζημιές \$45.000.
- Ο ποταμός είχε ξαναπάρει φωτιά το 1868, 1883, 1887, 1912, 1922, 1936, 1941, και 1948.
- Γιατί στις προηγούμενες φωτιές δεν υπήρχε αντίστοιχη αντίδραση;
- Έχουν σημασία οι φυσικές παράμετροι ή το πώς αντιλαμβανόμαστε τις φυσικές παραμέτρους;

Κοινωνική Κατασκευή της Πραγματικότητας

- «Η αντικειμενικότητα του (θεσμικού) κόσμου, όσο συμπαγής και αν εμφανίζεται στα μάτια του ατόμου, είναι μια αντικειμενικότητα που την παράγει, την κατασκευάζει ο άνθρωπος» (Berger & Luckmann, 1991, p.78)

Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας

- Το τι είναι σωστό και το τι λάθος, δίκαιο και άδικο δεν είναι κάτι το αυτονόητο, είναι το αποτέλεσμα μιας κοινωνικής διαδικασίας την οποία επηρεάζουν παράγοντες όπως η επιστήμη, η θρησκεία, η ιστορία, οι εμπειρίες, τα πιστεύω, οι αξίες.
- Η γλώσσα αποτελεί το πιο θεμελιώδες σύστημα για την κατασκευή της πραγματικότητας.

Λόγος - Discourse

- Παρότι θεωρητικά υπάρχουν άπειρες δυνατότητες γλωσσικής αναπαράστασης της αλήθειας, μέσα σε ένα συγκεκριμένο πεδίο γνώσης οι αναπαραστάσεις μας είναι συνήθως παρόμοιες και επαναλαμβανόμενες.
- Ο λόγος αποτελεί «ένα συγκεκριμένο σύνολο ιδεών, εννοιών και κατηγοριοποιήσεων, οι οποίες παράγονται, αναπαράγονται και μεταμορφώνονται με ένα καθορισμένο σύνολο **πρακτικών** και διαμέσου των οποίων αποδίδεται νόημα στην φυσική και κοινωνική πραγματικότητα» (Hajer, 1995, p. 264)

Κατασκευή ενός περιβαλλοντικού προβλήματος

- Διαδικασία απόκτησης της κυριαρχίας για τον **καθορισμό της πραγματικότητας** στο συγκεκριμένο ζήτημα.
- Καθορισμός μέσω της διατύπωσης ενοχλήσεων και **απαιτήσεων** (claims) από ομάδες
- Η γλώσσα ως βασικό σύστημα για την κατασκευή της πραγματικότητας είναι εξαιρετικά σημαντική στη διαδικασία αυτή.
- Συχνά κατά την προσπάθεια αυτή υπάρχει σύγκρουση με τον **κυρίαρχο λόγο**.

Το NIMBY ως κυρίαρχος λόγος το '80-'90

- Το NIMBY «αποτελεί την ακραιφνή επιδίωξη του στενού προσωπικού συμφέροντος, διαμέσου του οποίου οι 'χημειόφοβοι' και οι φανατικοί του περιβάλλοντος προσπαθούν να καθηλώσουν τις βιομηχανικές οικονομίες» ((Rabe, 1994, p. 2) αναφορά (Schively, 2007, p. 258)).
- Οι αντιδράσεις προσεγγίζονται ως NIMBY όχι μόνο σε πολιτικό επίπεδο, αλλά και επιστημονικό. Ο κυρίαρχος λόγος αναπτύσσεται και μέσα στα πλαίσια των παραγωγών γνώσης.

Το κοινωνικό πρόβλημα

- Γεγονότα, συγκυρίες, μετασχηματισμός παραγόντων έχουν ως αποτέλεσμα να αναδύονται ασυμφωνίες
- Οι ασυμφωνίες αυτές μετατρέπονται σε προβλήματα στο σημείο που η υφιστάμενη κατάσταση απέχει από την επιθυμητή και στο μέτρο που η κοινωνία δεν μπορεί να απορροφήσει ή να αφομοιώσει τις εξελίξεις
  - Τα κοινωνικά προβλήματα δεν είναι στατικές συνθήκες, αλλά οι «αλληλουχίες γεγονότων» που αναπτύσσονται επί των κοινών, συλλογικών ορισμών.

(Spector και Kitsuse, 1973)

- Μία κατάσταση ορίζεται ως κοινωνικό πρόβλημα μέσω των διαδικασιών της διατύπωσης ενοχλήσεων και **απαιτήσεων** (claims) από ομάδες.

Ανάλυση των απαιτήσεων

- ΠΟΙΟΣ τις διατυπώνει; (π.χ. επιστήμονες, οργανώσεις, δημοσιογράφοι, πολίτες κ.ο.κ.)
- ΠΟΥ διατυπώνονται; (στα ΜΜΕ, στη Βουλή, εντός της επιστημονικής κοινότητας, στα δικαστήρια)
- ΠΩΣ εξελίσσονται; (...ώστε να έχουν και αποτέλεσμα)
- ΠΟΙΟ είναι το ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ τους;

Ρητορική των απαιτήσεων (Best, 1987)

- Βάσεις (Grounds):
  - Ορισμοί: Ορίζουν το πρόβλημα και τη γενικότερη κατεύθυνση ανάγνωσής του
  - Παραδείγματα: Βοηθούν το κοινό να ταυτοποιήσει το πρόβλημα
  - Ποσοτικές εκτιμήσεις: Ορίζουν την έκταση του προβλήματος
- Εντάλματα (Warrants): Λόγοι για να αναληφθεί δράση
- Συμπεράσματα (Conclusions): τι πρέπει να γίνει, ποιες πρέπει να είναι οι ενέργειές μας

Ρητορικές τακτικές (Best, 1987)

- Ρητορική της Εντιμότητας (Rectitude): Ηθικοί λόγοι απαιτούν δράση
  - «Δεν θέλουμε να δούμε το νησί μας νεκροταφείο σκουριασμένων ανεμογεννητριών και συναφών μηχανημάτων σε δέκα χρόνια που θα τελειώσουν οι επιδοτήσεις, οι επενδυτές θα εξαφανιστούν ξαφνικά όπως ακριβώς εμφανίστηκαν, και τα έργα αυτά θα αφεθούν στη μοίρα τους να σαπίζουν και να μας θυμίζουν σε μας και **στις επόμενες γενιές την απερισκεψία μας.**»
Πρωτοβουλία Πολιτών Χίου, 2011
- Ρητορική της Ορθολογικότητας (Rationality): Η δράση έχει συγκεκριμένα οφέλη
  - «Μέσα από μία ανάλογη οπτική, η μελέτη της Ανεμόεσσας για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) στη Λήμνο εκφράζει τον έντονο προβληματισμό για το πως μπορεί μια κατ' αρχήν θετική προοπτική για το περιβάλλον και την ανάπτυξη του τόπου, να κινδυνεύει να εκτραπεί, εάν δεν ληφθούν σοβαρά υπόψη θέματα περιβαλλοντικά, προστασίας τοπίου και αναπτυξιακά που συνδέονται τόσο με τον τουρισμό όσο και με τη γεωργία, που αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της αιφύρου ανάπτυξης του νησιού.»
ΜΚΟ Ανεμόεσσα. 2012

Ρητορικές τακτικές (Ibarra & Kitsuse, 1993)

- Ρητορικά Ιδιώματα (rhetorical idioms)

- Δικαίωμα

- ✦ “Θα θέλει κάποιος να ζει σε χαβούζες και ξερά τοπία μετά το τέλος της μεταλλευτικής δραστηριότητας στις Σκουριές;” [...] Αυτό ονειρεύονται για μας και τα παιδιά μας;”

Δημ. Σύμβουλος Δ. Αριστοτελη Κ. Μήτρου (Πουλημένη, 2014)

- Απώλεια

- ✦ «Δεν θα επιτρέψουμε να τιμεντωθούν τα βουνά, να αλλοιωθούν οι περιπατητικές διαδρομές, να μαγαριστούν οι βιότοποι με πυλώνες, μετασχηματιστές και καλώδια»

Πρωτοβουλία Πολιτών Χίου, 2011

- Ανορθολογικότητας (unreason)

- ✦ «Σε αναρίθμητες περιπτώσεις οι επενδυτές εμφανίζονται με την βοήθεια οικονομικών και πολιτικών παραγόντων, ως σωτήρες των τοπικών κοινωνιών, ενώ πολύ σύντομα αποδεικνύεται ότι δεν προκύπτει **κανένα απολύτως όφελος**. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ακόμη κι αν ισχύουν τα νούμερα που αναφέρει η εταιρία, τα οφέλη για την τοπική οικονομία που εξαθλιώνεται καθημερινά θα είναι ασήμαντα.»

Όμιλος Φίλων Φύσης Λήμνου

Ρητορικά Ιδιώματα (συνέχεια)

○ Διακινδύνευση

- ✦ «Ο χώρος όπου κατασκευάζεται ο ΧΥΤΑ στα Μισοράχια Λευκίμμης βρίσκεται σε απόσταση 500 μέτρων από σπίτια, στο κέντρο 10 οικισμών και πάνω σε γη που έχει χαρακτηριστεί υψηλής παραγωγικότητας. Η περιοχή είναι γεμάτη πηγάδια και διαρρέεται από δύο ποτάμια.»

Εφημερίδα Καθημερινή - Ένθετο ΟΙΚΟ, Σάββατο 12 Ιουλίου 2008

○ Επικινδυνότητας

- ✦ «Βλαπτικότητες προφανώς δεν είναι μόνο τα μεταλλεία. Είναι τα καμμένα, τα 50.000 αυθαίρετα μόνο στη χαλκιδική και οι κλειστές στην ελεύθερη κατασκήνωση παραλίες. Είναι το βρόμικο νερό, οι στερεομένες πηγές και οι αποξηραμένες λίμνες. Βλαπτικότητες είναι οι ανοιχτές χωματερές και η από χρόνια ξεπερασμένη αντίληψη των ΧΥΤΑ»

Πρωτοβουλία Ενάντια στις Βλαπτικότητες

Αντι-ρητορικές στρατηγικές (counter-rhetoric strategies)

- Συμπάσχουσες

- *Φυσικοποίηση*: το πρόβλημα χαρακτηρίζεται ως αέναα παρόν.

- ✦ «Σήμερα, τα περισσότερα χωριά (12 από τα 16) και η μεγάλη πλειοψηφία των κατοίκων του Δήμου Αριστοτέλη στηρίζουν αυτήν την επένδυση, [...] λαμβάνοντας υπόψη και την υπερχλιετή μεταλλευτική δραστηριότητα της περιοχής»

Γεωργατζής Κ., Υπεύθυνος Επικοινωνίας ΕΛ. Χρυσός ΑΕ, 2013 – protagon.gr

- *σχετιζόμενα κόστη*: το κόστος για την αντιμετώπιση είναι τεράστιο, οι δράσεις για την αντιμετώπιση είναι δρασκόντειες

- ✦ “Climate change is a problem. But our attempts to fix it could be worse than useless: Panicked, ill-thought-through responses to the threat of climate change could hurt more people than they save”

Lomborg, 2014– Telegraph

- *επίκληση αδυναμίας*: αδύνατο να γίνει κάτι για να βελτιωθεί η κατάσταση γιατί δεν υπάρχουν πόροι και δυνατότητες

- ✦ “We need to realise that the world will not come off fossil fuels for many decades.”

Lomborg, 2014– Telegraph

Αντι-ρητορικές στρατηγικές (counter-rhetoric strategies)

- Συμπάσχουσες (συνέχεια)

- *σχετικοποίηση*: Η διατύπωση δεν είναι παρά μία περίπτωση

- ✦ “They don't stay in Kangerlussuaq, where the glacier is growing, and they don't mention that temperatures in Greenland were higher in 1941 than today.”

Lomborg, 2007 – The Guardian

- *κριτική στις τακτικές*: τρόπος που επιδιώκονται οι δράσεις δεν είναι ορθός.

- ✦ «Η αναφορά σε δίκαια αιτήματα ή σε λάθη της κυβέρνησης δεν δικαιολογεί τον αποκλεισμό πρόσβασης σε δημόσια αγαθά και την παρεμπόδιση της λειτουργίας του Ιδρύματος.»

- ✦ Συμβούλιο ΕΜΠ σχετικά με τις Καταλήψεις

- ✦ «Κάποιοι διαφωνούν. Αντί να επιλέξουν τη θεσμική οδό, παίρνουν το νόμο στα χέρια τους και κάνουν τρομοκρατική επίθεση...»

- ✦ Αδ. Γεωργιάδης σχετικά με τον εμπρησμό στις Σκουριές

Αντι-ρητορικές στρατηγικές (counter-rhetoric strategies)

• Μη-Συμπασχουσες

○ μεμονωμένα περιστατικά: δεν υπάρχει κάποιο σταθερό μοτίβο

- ✦ «Μεμονωμένα περιστατικά βίας και αστυνομικής αυθαιρεσίας ακυρώνουν στην πράξη τον επιτελικό σχεδιασμό και τις προσπάθειες εκατοντάδων στελεχών της αστυνομίας.»

Χ. Παπουτσήs ΥΠ.ΠΡΟ.ΠΟ. 5/2011

○ ανειλικρίνεια: προσωπικά κίνητρα των αντιδρώντων

- ✦ «Και σάν να μην έφταναν όλα τούτα, το κερασάκι πάνω στην τούρτα αυτής της ενορχηστρωμένης αντίδρασης, [...] Γιατί; Διότι ίσως ενοχλούνται οι μελλοντικοί καταπατητές των περιοχών όπου θα στηθούν οι ανεμογεννήτριες»

Θ. Τάσιος Ομ. Καθ. ΕΜΠ, Το ΒΗΜΑ, 30/3/2003

○ υστερία: παράλογος και υπερσυναισθηματικός

- ✦ «Στη Σύρο οι κάτοικοι διαμαρτύρονται διότι οι ανεμογεννήτριες χαλάνε την αισθητική της κορυφογραμμής. Λένε επίσης ότι επειδή οι ανεμογεννήτριες κάνουν θόρυβο (85 ντεσιμπέλ, δηλαδή είναι σχεδόν αθόρυβες) οι κατσίκες τις ακούνε και θα σταματήσουν να γεννάνε. Τα ίδια τώρα και στη Σέριφο. Ωρύνονται οι κάτοικοι ότι οι ανεμογεννήτριες θα χαλάσουν την αισθητική του νησιού»

Το ΒΗΜΑ, 15/4/2007

○ χαρακτηριστική περίπτωση: αντιπαραβάλλεται με μία αντίθετη προσωπική εμπειρία

John Fleming ✓

@RepFleming

"Global warming" isn't so warm these days.

cbsn.ws/1bC8P5l

7:54 PM - 2 Jan 2014

Donald J. Trump ✓

@realDonaldTrump

This very expensive GLOBAL WARMING bullshit has got to stop. Our planet is freezing, record low temps, and our GW scientists are stuck in ice

Ρητορικά μοτίβα (rhetorical motifs)

- Τα ρητορικά μοτίβα είναι θεματικά στοιχεία ή παγιωμένες εκφράσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται για να περιβάλλουν ή να τονίσουν κάποια πλευρά των κοινωνικών προβλημάτων.
- Αποτελούν ένα λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται συχνά στις διατυπώσεις.
- Παραδείγματα είναι, η *επιδημία*, η *μάστιγα*, η *κορυφή του παγόβουνου*, ο *πόλεμος ενάντια* (σε κάτι) *κοκ*

Στυλ διατύπωσης απαιτήσεων (claim making styles)

- Σχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται οι απαιτήσεις

- Επιστημονικό

- Κωμικό

- ✦ «Ιτε παίδες Ελλήνων. Ρίξτε κι άλλα εκατομμύρια τόνων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα της Αττικής»

Θ. Τάσιος, Ομ. Καθ. ΕΜΠ, Το ΒΗΜΑ 30/3/2003

- Λαϊκό

- ✦ Προσπάθεια ταύτισης με τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα

- Του συνηγόρου

- ✦ Εκ μέρους μίας αδύναμης ομάδας

- Ομάδας (subculture)

- ✦ «Πειραιάς Πόλη Θρύλος»

Π. Μαντούβαλος, Υπ. Δήμαρχος Πειραιά

- Θεατρικό

- ✦ Ακτιβισμός

Διαδικασίες Κατασκευής Περιβαλλοντικών Προβλημάτων

Συλλογή (Assembling)	Παρουσίαση (Presenting)	Διεκδίκηση (Contesting)
Πρωτεύουσες Δραστηριότητες		
-«Ανακάλυψη»/οριοθέτηση του προβλήματος -Καθορισμός απαιτήσεων -Καθορισμός παραμέτρων	-Διεκδίκηση προσοχής -«Νομιμοποίηση» της απαίτησης	-Επίκληση για δράση -Κινητοποίηση/υποστήριξη -Υπεράσπιση κυριότητας
Φόρουμ Συζήτησης		
-Επιστήμη	-ΜΜΕ	-Πολιτική
Πεδίο Απόδειξης		
-Επιστημονικό	-Ηθικό	-Νομικό
Στρατηγικές για επιτυχία		
-Σύνδεση με την καθημερινή εμπειρία -«Μετάφραση» των επιστημονικής γνώσης σε απλή γλώσσα	-Σύνδεση με δημοφιλή θέματα και σκοπούς -Χρήση δραματικής εικόνας και γλώσσας -Ρητορικές τακτικές και στρατηγικές	-Δικτύωση -Ανάπτυξη τεχνικής γνώσης -Άνοιγμα «παραθύρου πολιτικών ευκαιριών»

Παράγοντες επιτυχούς κατασκευής

- Επιστημονική εγκυρότητα
- Φορείς σύνδεσης της επιστημονικής κοινότητας με το ευρύ κοινό
- Ενδιαφέρον από τα ΜΜΕ
- Δραματοποίηση
- Οικονομικοί λόγοι για την ανάληψη δράσης
- Θεσμικός "αιτών" (ΠΜΚΟ, Διεθνείς Οργανισμοί): νομιμοποίηση και συνέχεια
- **Ρητορικές τακτικές και στρατηγικές**

Ευχαριστώ...

αλλά

πριν φύγετε να πούμε κάποια πράγματα για αύριο

Εργαστήριο

- 2 Ομάδες ανά πόλη
- Συγγραφή κειμένου Υπέρ – Κατά της κατασκευής αιολικού πάρκου σε υποθετικό βουνό στα όρια περιοχής NATURA, αλλά όχι ΖΕΠ για πουλιά
- Η περιοχή έχει τουριστικό ενδιαφέρον λόγω χιονοδρομικού και πεζοπορικών διαδρομών
- Η ανάπτυξη του αιολικού απασχολεί και το δασικό συνεταιρισμό που έχει το δικαίωμα εκμετάλλευσης της ξυλείας στην ευρύτερη περιοχή

Για το εργαστήριο

- Θα χρειαστείτε
  - Σημειωματάριο και στυλό
  - 2 Υπολογιστές και φλασάκια ανά πόλη
- Διαβάστε διαγώνια
  - Ελλ. Ορνιθολογική Εταιρεία ([Οιωνός, τεύχος 35](#))
  - [Κυνηγετικές Ομοσπονδίες](#) και [Ορειβατικοί Σύλλογοι](#)
  - [ΕΛΕΤΑΕΝ](#)
  - Άρθρα για αδειοδοτήσεις αιολικών και αντιδράσεις

Αναφορές σχετιζόμενες με τα NIMBY

- Ανεμόεσσα. (2012). Ενημερωτικό Σημείωμα για την Εγκατάσταση Ανεμογεννητριών στη Λήμνο. Retrieved 26/3/2015, from http://anemoessa.net/index.php?option=com_content&view=article&id=47:-an-&catid=13:2010-02-24-21-28-05&Itemid=5
- Γεωργαντζής, Κ. (2013, 4/12/2013). Σκουριές: Για ένα ψήγμα δημοσιογραφικής δεοντολογίας. *protagon.gr*. Retrieved from <http://www.protagon.gr/?i=protagon.el.article&id=29787>
- Ελαφρός, Γ. (2008). Γιατί βγήκε στο δρόμο η Λευκίμμη;. *ΟΙΚΟ - Καθημερινή*.
- Όμιλος Φίλων Λήμνου. (2012). ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ - Προβληματισμοί για την επένδυση της "ΡΟΚΑΣ" στη Λήμνο [Press release]. Retrieved from <http://anemotia.blogspot.gr/2012/04/blog-post.html>
- Πουλημένη, Σ. (2014, 21/11/2014). Μια σημαντική απόφαση στον αγώνα να σταματήσουν οι εξορύξεις χρυσού στις Σκουριές. *AlterThess*. Retrieved from <http://alterthess.gr/content/mia-simantiki-apofasi-ston-agona-na-stamatisoun-oi-exoryxeis-hrysoy-stis-skouries>
- πρωτοβουλία ενάντια στις βλαπτικότητες. (2009). Ποιοί είμαστε; . Retrieved from <http://proevla.blogspot.gr/2009/05/blog-post.html#more>
- Πρωτοβουλία Πολιτών Χίου. (2011). Πρωτοβουλιά πολιτών Χίου ενάντια στο σχεδιαζόμενο αιολικό πάρκο μαμούθ ΡΟΚΑ-IBERDROLA Retrieved from <http://chiosantirokas.blogspot.gr/2011/03/iberdrola.html>
- Σεμνά & Ταπεινά. (2007, 15/04/2007). *Το ΒΗΜΑ*. Retrieved from <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=180406>
- Σκουλικίδης, Θ. (2012, 09/01/2012). Η τοπική συναίνεση αποτελεί βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση έργων ΑΠΕ. *το ΒΗΜΑ*. Retrieved from www.tovima.gr/opinions/useropinions/article/?aid=437895
- Τάσιος, Θ. Π. (2003, 30/03/2003). Αιολική ενέργεια και εωλική αντενέργεια. *το ΒΗΜΑ*. Retrieved from <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=150185>

Βιβλιογραφία

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: Penguin*.

Best, J. (1987). Rhetoric in Claims-Making: Constructing the Missing Children Problem. *Social Problems*, 34(2), 101-121.

Hajer, M. A. (1995). *The politics of environmental discourse: ecological modernization and the policy process: Clarendon Press Oxford*.

Rabe, B. G. (1994). *Beyond NIMBY: Hazardous waste siting in Canada and the United States: Cambridge Univ Press*.

Spector, M., & Kitsuse, J. I. (1973). Social Problems: A Re-Formulation. *Social Problems*, 21(2), 145-149.

Schively, C. (2007). Understanding the NIMBY and LULU Phenomena: Reassessing Our Knowledge Base and Informing Future Research. *Journal of Planning Literature*, 21(3)